

ZÁPAS O SOKOL

Václav Dostál

Historie Sokola Olomouc

Úvod

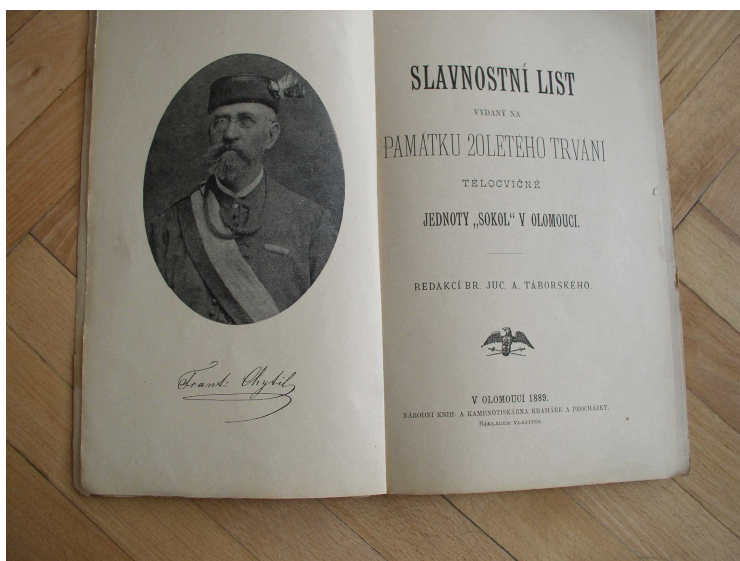


Sto čtyřicet let od vzniku sokolské jednoty v Olomouci v r. 1869 a také už téměř 15 let od posledního památníku „K 125. výročí Sokola Olomouc“, vydaného v r. 1995, je velmi vhodnou příležitostí k ohlédnutí za léty dávnými i nedávnými. Po nabytí svobody od dlouhodobé komunistické totality byl v r. 1990 znovu obnoven i olomoucký Sokol. Naděje do novodobého vývoje byly tehdy veliké. Některé se splnily, ale bohužel mnoho jich až do zhruba konce roku 2006 zůstalo v říši snů. Přes mnohá úskalí však v naší jednotě v poslední době opět nastupuje nezničitelná sokolská idea v nových iniciativách, ne nějakých chimérických, ale zcela konkrétních, byť jenom prostinkých.

Jestliže si připomeneme Tyršovu myšlenku, že právě v soustavné drobné práci a ne v okázalých slavnostech nebo činech spočívá přesvědčivost, prostředek i cíl našeho sokolského snažení, pak současné drobné ale závažné činy, právě v jednotě konané, jsou rozhodující i pro její dobrou budoucnost.

Jako dědictví od své tety Nely Frimmelové-Grossové, dlouholeté náčelnici olomouckého Sokola, jsem – mimo jiné – získal památníky k 20., 60, 75. a 100. výročí vzniku naší jednoty. Z těchto památníků, a ovšem i onoho ke 125. výročí, teď budu čerpat a uvádět výběr zcela autentických článků, v nich uveřejněných. Zájemcům o dějiny, členům naší jednoty a všem našim příznivcům tak chci zprostředkovat nevšední pohled do starší i nové historie jednoty. Důrazy i celkové zaměření společnosti se měnilo a jenom autentické záznamy umí toto podat v nezkráslené podobě.

Současná preference hmotných zájmů ve společnosti, přecházející až do mafiánské hrabivosti, nepřipravenost mnohých k opravdově lidské součinnosti včetně obětavosti a také moje osobní vady, to všechno nemůže být překážkou v přispění k řádnému připomenutí sto čtyřiceti let ušlechtilých snah a činů v jednotě zvané Sokol Olomouc.



K prvním stránkám prvního památníku

Na fotce tehdejšího starosty Fr. Chytila si můžeme všimnout, že šerpa, přehozená přes starostovo pravé rameno, stejně jako u všech ostatních tehdy žijících Sokolů, byla dvojbarevná, bíločervená. Bíločervený byl tehdy i tehdejší národní prapor. Tak se rovnal polskému. Modrý střední pruh se na trikolóru resp. modrý klín na vlajku dostal až po vzniku samostatné Československé republiky. Po komunistickém puči v r. 1948 definitivně zvítězil přesun červeného pruhu doprostřed trikolóry s odůvodněním, že vedoucí složkou ve společnosti je Komunistická strana Československa, jejíž prapor je rudý.

Čtenáře teď odkazuji na první textovou stránku „Několik slov ...“. Tento text, jak každý může hned zjistit, napsala Karolina Světlá. Je psán tehdejší, pro nás už archaickou češtinou a v duchu národního obrození, který je nám dost vzdálený. Avšak závěr vyjadřuje jednoznačně stálý cíl Sokola: jsme tu ne pro sportovní či jiné primadony, ale právě pro ty obyčejné – odstrčené z výnosných míst.

23.2.2009

Několik výňatků

Lístek z pamětí sokolských Ferdinand Dostál

Strýc Sotorník z Bukovan vyšli ze svého gruntu za humna. „Vehližite Sokole?“, optal se jich mladý hospodář Zubaník.

...Rozhovor pokračoval až strýc pronesl:

Nedopaluj s tím tělocvikem! Tělocvik, tělocvik! Debe te Sokole tak postavil s hrabicó do žeta na deň, to be bel inši tělocvik! To krócení a te komšte ať nechajó komedejantom, ti děřom polámó kosti hned' za mlada, abe se ohebale. – Sokoli ať se rač chetno nejaké práce!“

Strýc Sotorník se Zubaníkem nedal přesvědčit a nakonec řekl:

Ech, dé mě svaté pokuj a se spolkem. Já bech našemo Jankovi rač desetkrát zakrótil krkem, než bech ho postil na te hole. – Že jich pánbu netresce, tak si schválně lámat' glide!“

Vzdor houževnatému odporu starých, byl do čtvrt roku založen spolek Sokolský v Bukovanech a Janek Sotorníků byl prvním náčelníkem jeho.

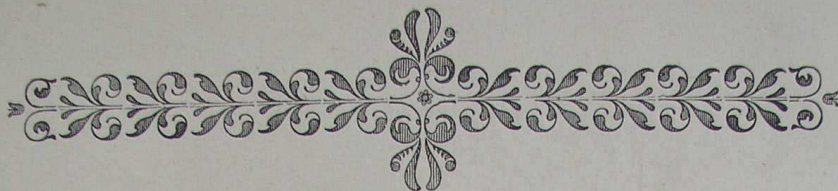
Dějiny „Sokola“ olomuckého Karel Sojka, náčelník

...Počátkem června 1871 ... Ruch panoval velmi čilý a kdo do tělocvičny přišel, uzřel věkem pokročilé, namnoze i tělnaté cvičiti na bradlech, která pod tíží těl nanejvýše prohnuta bývala.

...Těžká doba za námi a bohda, že těžší nepřijde: nesmíme však ruce skládati v klín. Za každým koutem čeká nepřítel, buďme tedy ostražití, povždy k zápasu připraveni, tužme paže své a nedejme se!

Výňatky a vsuvky: 25.2.2009





Několik slov

do slavnostního listu „Sokola“ olomuckého na památku
dvacetiletého trvání.

Jistý proslulý myslitel pravil, že dle jeho zkušenosti se nedá množství ničím snadněji uchvátiti a vésti než tím, co plane nad všedností a se vymyká vši sprostotě, tím jedině že se podaří probuditi, ovšem jen těm, kdož jsou k tomu dostatečnou schopností nadání, pravého lidského ducha, dřímajícího v prsou i nejrzytějšího šosáka.

Kdo přemítaje o výroku tom, mu nedá na základě vlastní zkušenosti za pravdu a kdo nezvolá při tom: „na zdar bratřím Sokolům!“? Heslem jejich: rovnost, bratrství, volnost — jak by se jim nepodařilo myšlenkou tou, tak vysoko nad sobectvím všedního života planoucí, získati i myslí těch, kteří se dosud lekají hrdého šumu jejich praporu a plaše zakrývají zrak před zářivým leskem jeho, zvěstujícím zásvit nové doby, naší doby!

Jakby nepřemohli nejurputnější svoje odpůrce, dokazující co den zřejměji, že nepěstují ve svých šikách jen sílu páží, nýbrž i ráznost a nezdolnost v srdcích svých, že se jim nejedná jen o vítězství obratnosti své na kolbištích světových, o ceny tam hlučně dobyté, nýbrž že s týmž úsilím se snaží ve svém skromném zátiší domácím zachovati lidu svému nejsvětější jeho statky, v jichž přední řadě se skví jazyk, v němž zosobněn duch národa a který znova udupán nikdy již by se nevzpružil — že nezávodí pouze neohrožeností a statečností svou o palmu mezi junáctvem, nýbrž dle zásad tvůrců svých neocenitelných častěji a častěji se vyskytují jako strážcové osudem vyděděných a postrčených, že nejlastnějšíším šlechtným cílem jejich — blaho všech!

Karolina Světlá,

matka praporu Pražské Jednoty Sokolské.

P O Ř Á D E K
SLAVNOSTI 20LETÉHO TRVÁNÍ
TĚLOCVIČNÉ
JEDNOTY „SOKOL“ V OLOMOUCI
A SPOJENÉMU S NÍ
VEŘEJNÉMU A ZAVODNICKÉMU CVIČENÍ
SOKOLSKÉ ŽUPNÍ JEDNOTY MORAVSKÉ
V NEDĚLI DNE 11. SRPNA 1889
V OLOMOUCI.

D O P O L E D N E :

1. O 1/2 9. hod.: Shromáždění se všech spolků zdejších a přibylých jednot u „Národního domu“.
2. O 9. hod.: Odchod na nádraží.
3. Uvítání hostů a seřadění veškerých jednot a spolků v průvod a po 10. hodině pochod do města k „Národnímu domu“, kdež odloží se prapory. — Rozchod.
4. O 11. hod.: **Mimorádný sjezd župy moravské** s programem:
1. Čtení protokolu. 2. Volba soudců závodnických.
Na to následuje: **Jubilejní valná hromada „Sokola“ olomouckého** s programem:
„Stručná zpráva o činnosti jednoty za uplynulé dvacetiletí.“ Čtení došlých telegramů.
5. O 12. hod.: Volný oběd.

O D P O L E D N E :

1. O 1. hod.: Zkouška reje a cvičení prostných.
2. O 3. hod.: Seřadění jednot a spolků na Bělidlech.
3. O 1/2 4. hod.: Odchod na cvičiště blíž hostince „u města Olomouce.“
4. O 4. hod.: **Veřejné cvičení** s následujícím programem:
a) Proslov.
b) Cvičení: 1. Rej. 2. Cvičení prostná. 3. Cvičení družstev.
c) Závody: 1. Jednotlivců a sborů cvičitelských. 2. Družstev.
d) Udílení cen přeborníkům.
e) Doslov.
5. Volná zábava.
6. O 8. hod. večer: Odchod do města k „Národnímu domu.“
7. Po tom uspořádán bude

↔ **P L E S** ↔
VE VELKÉ DVORANĚ NÁRODNÍHO DOMU.

V s t u p n é :

osoba 80 kr., rodina 2 zl. Sokolové v kroji 50 kr. s rodinou 1 zl.

Vybrané citáty z památníku k 60. výročí

Jubilejní úvaha

Dr. Frant. Malinovský



Naše jubilejní vzpomínka nemá účelu jen historického, nemá býti pouhou oslavou minulosti, neboť uznáváme s Tyršem, že "žádná, ani ta nejskvělejší minulost, nýbrž jen zdravá a činná přítomnost zaručuje národům budoucnost."

Jak poválečné zkušenosti záhy dokázaly, nebylo doba tím státní samostatnosti zajištěno našemu národu trvalé místo na slunci. Mladším pokolením zůstává čestný, ale zodpovědný úkol uhájit a zdokonalovati, co bylo vykoupeno tolikerou prací, strádáním i krví. Přední povinnost připadá tu ovšem mládeži sokolské. Přijímá-li s členským odznakem heslo "Na stráž", musí si zároveň uvědomit, že je nutno býti na stráži nejen proti vnějšimu nepříteli, nýbrž především proti tomu, který ohrožuje nás z našeho vlastního nitra.

Bezpečnou oporou zůstaly i ve svobodné vlasti ideály Tyršovy a Fügnerovy, doplněné životním odkazem a dílem Masarykovým. Vštěpovat je do srdcí i myslí všeho členstva bude důležitým úkolem olomoucké Jednoty do dalšího desetiletí.

Šedesát let "Sokola" Olomouckého

V. Nešpor

S cvičením započalo se v Sokole 1. května 1871. Cvičení konala se dvakrát týdně, ale prvního samostatného veřejného cvičení, které se konalo v Hejčíně u Sladkého, odvážila se Jednota teprve 11. srpna 1878.

Finance jednoty nebyly valné, opravy a doplňování náradí a nájem pohltily příspěvky, na výlohy zvláštní skládali se obyčejně členové výboru."

Roku 1871 přihlásila se Jednota k nově zřízené Župní jednotě moravské. Později měla Jednota v župním výboru dva členy. Spojení s Jednotou pražskou bylo velmi volné.

Přehlédneme-li vývoj Jednoty olomoucké, znamenáme po začátečním rozmachu, který trval asi 5 let, dobu úpadku. Přehnaný lesk slavností a radostné opojení ustoupily mdlobě, jejíž příčiny všeobecného úpadku tehdejšího života společenského a národního u nás v Olomouci, tkvěly též v boji mladší generace se starší ..., osobní spory v malých českých poměrech, to vše brzdilo zdar podniků sokolských.

Výbor rozhodl se ... uspořádati oslavu 10. výročí Jednoty ... 7. a 8. září 1879. O 10. hodině byla porada o věcech sokolských v městské redutě. Zde chopil se slova Dr. Mir. Tyrš a promluvil 2hodinovou řeč na téma tehdy akutní: "Co jest příčinou úpadku Sokolstva a jak mu odpomoci?" Tyrš nezakrýval přítomného stavu, ale odmítal domněnku, že myšlenka sokolská je v úpadku, pobízel k nenáročné činnosti a v myslích posluchačů utkvělo zejména jeho povzbuzení, že tam "kde alespoň šest mužů jest věrných sokolské myšlence, není věc sokolská ztracena."

Vzkříšení Jednoty zahajuje slavnostní večer dne 25. října 1884, pořádaný na památku úmrtí Tyršova. Ten, kterému se nepodařilo za živa r. 1879, aby roznítil v olomoucké jednotě



porozumění, budí Jednotu svým tragickým skonem.